

NIEUWSBRIEF nr 10
Zomer 2020
KUNSTKRING
BNP PARIBAS FORTIS vzw

ONS CONTACTEREN :

Secretariaat : Rothschild gebouw

Permanentie: dinsdag 10 u 30-15 u 00

Opgelet : zolang de maatregelen van de bank i.v.m. het covid-virus van kracht zijn, is er **geen** **permanentie** op het secretariaat.

Interne post : KUNSTKRING – 1RA1K

Externe post : Kunstkring BNP Paribas Fortis vzw,
3 Warandeborg – 1RA1K, 1000 Brussel.

Indien u een email-adres heeft en u krijgt deze nieuwsbrief op papier, gelieve ons dit te communiceren aan : cercledart-kunstkring@cae-kkk.be

Dit zal ons toelaten u beter en sneller te informeren.

U vindt de laatste nieuwsberichten op onze site :
<http://www.cae-kkk.be/>

Het virus maakt overuren ...

... en dit ondanks ons ongeduld om de normale activiteiten van onze afdelingen te hervatten, en de geplande speciale activiteiten, de projecten en de activiteiten die we moesten annuleren.

Maar voorzichtigheid is altijd aan de orde van de dag ! Zodra er iets nieuws is wordt u geïnformeerd. Evenzo blijven we uw aandacht vestigen op gerenommeerde « Corona-proof » culturele activiteiten die door andere operatoren worden aangeboden.

Zie : <https://cae-kkk.be/index-2/cakk-pcp.html> (speciaal en enkel voor onze leden).

Tot binnenkort (met goed nieuws) ?

AAN ONZE LEDEN DIE DE BANK VERLATEN

Vergeet zeker niet uw persoonlijk email-adres mede te delen zodat wij verder gemakkelijk informatie en « newsletter » kunnen blijven toesturen.

Ons adres : cercledart-kunstkring@cae-kkk.be

Wanneer ...

... je een interessant artikel hebt geschreven, of een studie over een cultureel onderwerp (kunst, geschiedenis, muziek, ...), waarom dit niet met de andere leden van de Kunstkring delen ?

Wij zorgen eventueel voor de vertaling.

Na onze oproep verschenen in Newsletter 9 om een artikel te schrijven voor ons magazine laat onze collega Gaby Gosseries ons weten dat hij een diareportage heeft gemaakt van ons bezoek aan de tentoonstelling Toetanchamon in Luik op 7 maart 2020. Wie wil kijken kan klikken op :

<https://myalbum.com/album/CAtgrueevFkR>

Info i.v.m. de Kunstkring kunnen jullie terugvinden op MY HR / MY well-being/Clubs of via :

https://weshare.group.echonet/sites/csr/layouts/15/WopiFrame.aspx?sourcedoc={8D69BBBC-F902-42CA-B2A5-EB17331351B7}&file=CL_001_FR.pptx&action=default

Ter herinnering : **de afdeling Collecties** heeft een aangepaste werkwijze opgesteld voor de verspreiding van wisselboekjes en filatelische catalogi. Binnenkort de hervatting van onze bijeenkomsten.

Zicht op het Maraisgebouw langs de kant van de Peterseliestraat vanuit de Dexia-toren (Rogierplein).

VAN DE ALBERTINA NAAR HET GOUDBLOMMEKE

Het noodlot achtervolgde deze “ontdekkingstocht”: in 2020 meerdere malen aangekondigd, dan een datum vastgelegd ...en op het laatste ogenblik geannuleerd. In onze vorige uitgave hebben we reeds enkele elementen aangehaald zoals de Bibliotheek van de hertogen van Bourgogne, de vaandels van Buren, het café Goudblommeke en de surrealisten.

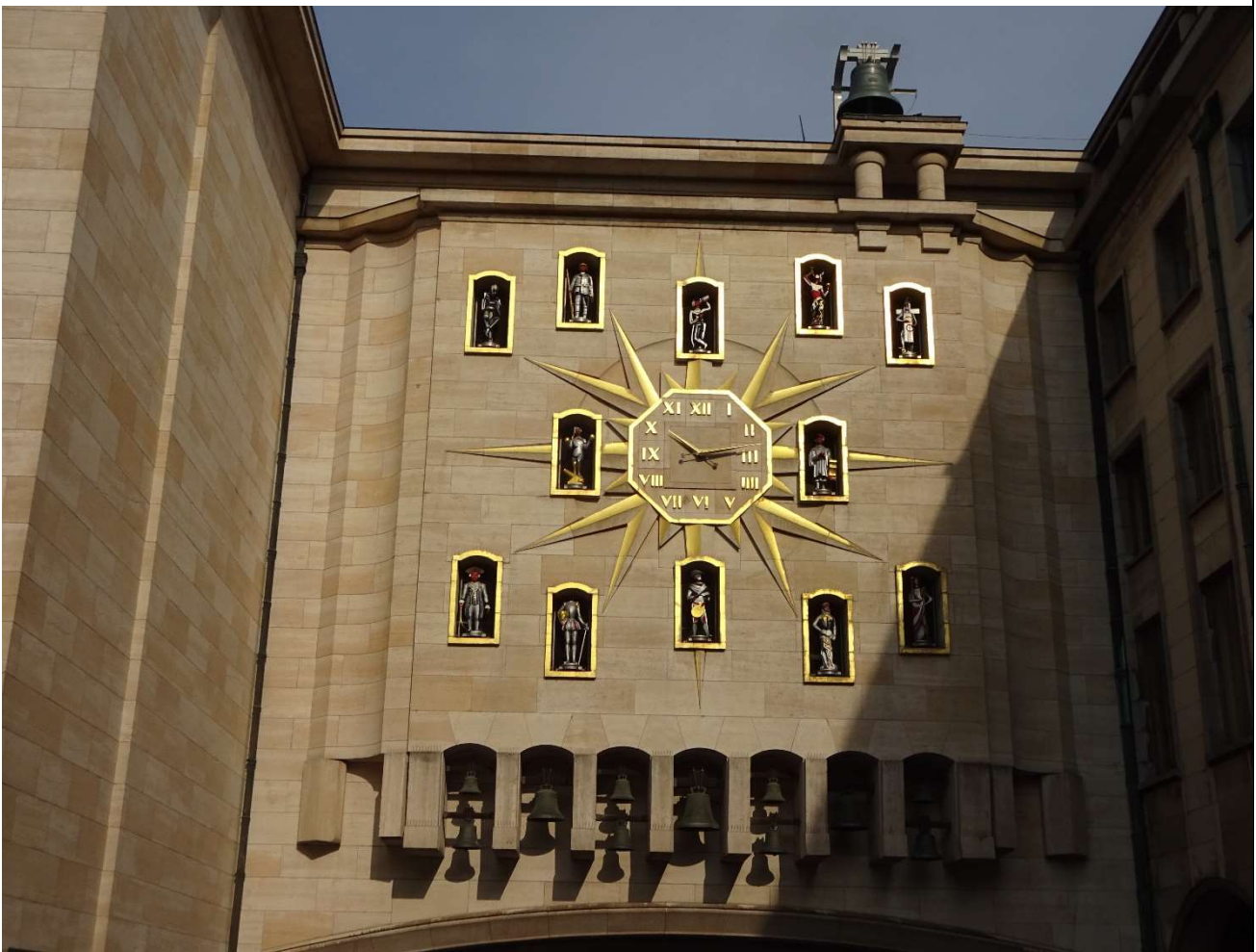
Hieronder nog enkele bezienswaardigheden

Een beetje geschiedenis ...

Van de Koninklijke Bibliotheek naar het Goudblommeke zijn er talrijke getuigenissen van de geschiedenis van Brussel en zijn rijk cultureel en sociaal leven.

DE BEIAARDVAN DE KUNSTBERG

De Kunstberg in Brussel bestaat uit een verzameling gebouwen uit de jaren '50, waaronder Het Paleis van de Dynastie onderaan de Kunstberg rechtover het Cantersteen. Het is gedeeltelijk gebouwd met een boog over de straat die omhoogloopt naar de Ravensteinstraat.

Het uurwerk en de beiaard. Op deze foto ontbreekt de jaquemart (boven rechts).

Langs de kant van de helling is de gevel versierd met een uurwerk in de vorm van een ster met 12 stralen, ontworpen door Jules Ghobert. De **beiaard van de Kunstberg** bevat 24 klokken vervaardigd door de klokkengieterij Paccard. Deze beiaard laat afwisselend 2 folkloristische composities horen : het ene Vlaams, het andere Waals : het **Beiaardlied** van Peter Benoit¹ en **Où peut-on être mieux** van André Grétry².

Beginnend vanaf het uur horen we om kwart na een fragment van het lied van Peter Benoit, op het half uur de helft van het lied, om kwart vóór het volgend fragment en op het uur het volledige lied. Het volgende uur begint om kwart na met een fragment van André Grétry, op het half uur de helft van het lied ... enz. Dit herhaalt zich om de 2 uur. De ene dag begint men met het lied van Peter Benoit, de volgende dag met André Grétry.

De **jaquemart**, « de burger van Brussel », gebeeldhouwd door Henri Albada, met een hoge hoed uit de periode 1830, beheert het orgel en slaat de uren. Deze klok en 11 andere zijn zichtbaar. Bij speciale gelegenheden speelt de beiaard het Belgisch Volkslied van François Campenhout³. Op ieder uur staat een nis met daarin een beeld.

Deze beelden (van links naar rechts en van boven naar onder) stellen de volgende personages voor : de tam-tam slager, de soldaat van 1914-1918, de arbeider, de Gallier, Godfried van Bouillon, Karlier met het houtenbeen, J. Van Artevelde, de strijder van 1790, de graaf van Egmont, Rubens, keizer Karel et Filip de Goede.

¹ Peter Benoit (1834-1901), Vlaams componist o.a. gekend voor zijn Rubenscantate.

² André-Modeste Grétry (1741-1813), Luiks componist.

³ François Van Campenhout (1779-1848) tenor en componist van het Belgisch Volkslied waarvan de eerste versies van de woorden afkomstig zijn van de Franse acteur Jenneval (1801-1830).

De strijder van 1790, een van de 12 standbeelden die de uren markeren. Deze kwamen uit hun nis toen het uur sloeg maar het lijkt erop dat het niet langer het geval is.

De jaquemart is voorlopig afwezig (zie foto pagina 3).

HET VOLKSHUIS – BEIERENPLEIN

Na de eerste wereldoorlog kregen bij verschillende geallieerden de straten en pleinen een andere naam: benamingen die te Duits klonken werden vervangen door nieuwe namen om eer te brengen aan de overwinnaars of gesneuvelden.

Zo veranderde in Brussel de Duitslandstraat in Clémenceaulaan. De Beierenstraat en het Beierenplein kregen de naam van de martelarestad van Dinant waar in 1914 talrijke bewoners werden gedood door de vijand⁴.

⁴ Op 23/8/1914, werd Dinant in de as gelegd en 674 burgers kwamen om.

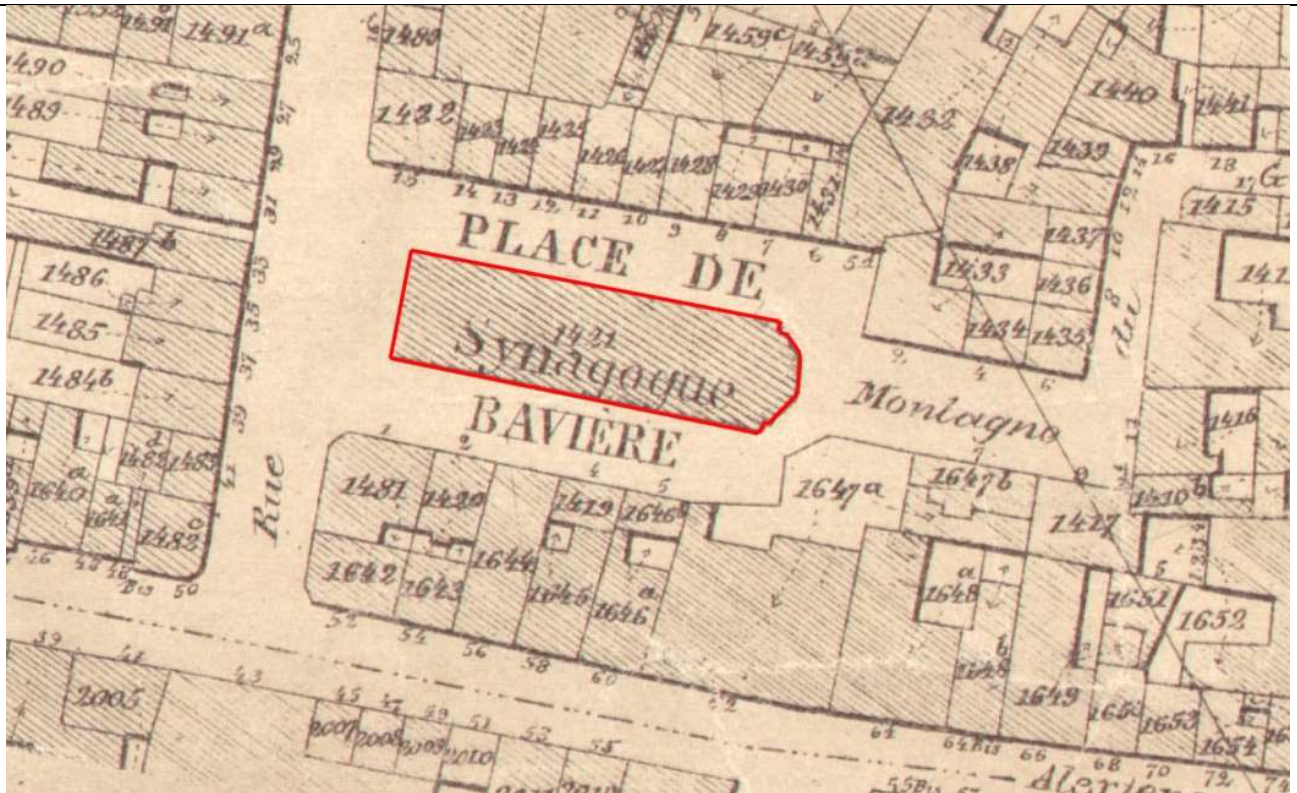
De oorsprong van de straat en het plein gaat terug tot de wederopbouw van de stad na het bombardement in 1695 door de troepen van de Franse koning. Het was keurvorst Maximiliaan II Emanuel van Beieren, landvoogd van de Spaanse Nederlanden, die besloot om een nieuwe verkeersader aan te leggen die eindigt op een plein. Voor de inrichting van dit plein was het noordzakelijk om verschillende gebouwen af te breken, evenals een deel van de eerste omwalling van de stad waarvan nu nog een gedeelte overblijft, parallel met de Cellebroerstraat en de Villersstraat :

De Dinantstraat valt samen met het Oud Korenhuis (het klein driehoekig plein waar de Stichting Jacques Brel zich bevindt) en de Cellebroerstraat waar deze eindigt op het Dinantplein bovenaan de straat. Deze plaats heeft een belangrijke maar vergeten rol gespeeld in het sociale leven van de stad.

Midden op het plein werd – volgens de plannen van architect Van Nerven – een gebouw opgericht om het gebrek aan ruimte van de Grote Beenhouwerij op de Grasmarkt te compenseren. Dit gebouw – Kleine Beenhouwerij genoemd – werd in 1702 geopend voor het publiek. In 1755 werd het verhuurd als concertzaal aan het Bourgeois-concert en kreeg een nieuwe voorgevel. In 1822 werd het eigendom van de “Vereniging van Vrienden voor Schone Kunsten”. In 1833 werd het omgevormd tot synagoge. De joodse gemeenschap zou het in 1878 verlaten na het bouwen van een nieuwe synagoge in de Regentschapsstraat.

In 1886 werd het gebouw het eerste Volkshuis. Dit kwam tegemoet aan een behoefte : op het einde van de XIXe eeuw tot begin XXe eeuw groeide het aantal Brusselse arbeiders aanzienlijk. Al vlug stelde zich het probleem van het dagelijks brood : « men vond de prijs te hoog en de smaak allesbehalve »⁵. Het antwoord kwam van de arbeiderscoöperatieven, over het algemeen opgericht in de schoot van de Belgische Arbeiderspartij die brood van een betere kwaliteit zouden maken en

Uittreksel uit de kaart van het kadastraal plan van Pop uit 1866 (8^e sectie) – via RolflexCity.

tevens goedkoper. Tijdens het eerste semester van 1885 werden 42057 broden verkocht door de coöperative en 501 geschonken aan zieke medewerk(st)ers. In 1892 : 1.500.000 broden ! Hoe meer men verkocht, hoe goedkoper het werd ... Gezien het succes waarom deze praktijk niet ook toepassen in andere domeinen (beenhouwerij, kruidenier, stoffen ...).

Om deze activiteiten te beschermen « stond de oude synagoge in de Beierenstraat als het waren klaar om in gebruik te worden genomen »⁵. Er waren ovens voor het bakken, een café voor de medewerk(st)ers, een zaal voor vergaderingen, ... Vervolgens een beenhouwerij, een kolenwinkel, een stoffenmagazijn (aunauge⁶) ...

« Dokter Cesar de Paepe voegde daar een dispensarium aan toe en opende een noodfonds : voor een bijdrage van 5 cent per familielid werden de zieken verzorgd en waren de geneesmiddelen gratis. »⁵

De ruimte wordt weldra te klein. Grotere lokalen dringen zich op (vergader- en feestzalen, magazijnen, een bibliotheek...). De naam Victor Horta ligt voor de hand. « Horta is een vaste bezoeker in de Beierenstraat : hij geeft er lessen 'architectuurgeschiedenis' in de kunstafdeling. »⁵

Het gebouw wordt verlaten voor het nieuwe Volkshuis in de Joseph Stevensstraat. Tegen 1955 zal het worden afgebroken voor de aanleg van de noord-zuidverbinding die een stukje hoger onder de Keizerslaan loopt.

⁵ Nicole Malinconi « De fer et de verre », Les impressions nouvelles, 2017.

⁶ Het woord komt van de eenheidsmaat voor stoffen : een **el** is ongeveer een halve meter of de lengte van de onderarm.

In de ruimtes van het Volkshuis kwamen o.a. het vakbondscomité van de Belgische Arbeiderspartij samen. Maar toen waren de vakbonden georganiseerd per beroep/ambacht en hadden ze hun eigen lokalen. Zo heeft het Verenigd Syndicaat van Boek en Papier een pand op de hoek van het Dinantplein en de Cellebroerstraat. Dit is het laatste syndicaat dat pas in de jaren '80 zal aansluiten bij het Bond van bedienden, technici en kaderleden van Brussel. In dit gebouw vinden nog steeds syndicale vergaderingen en commissies plaats. De voorbereidende bijeenkomsten en debriefings gebeuren nu nog dikwijls daartegenover in het ... Goudblommeke !

Op de foto op pagina 6: het Dinantplein met rechts op de achtergrond de toren met de kantoren die in de jaren '60 het Volkshuis van Horta hebben vervangen.

WOORDENSCHAT

Vandaag bekijken we enkele namen en spreken over brood en boterhammen.

Ça rime et ça rame comme tartine et boterham !

Tot enkele jaren geleden gebruikten sommige collega's nog de uitdrukkingen « faire mallette » (mijn tas pakken) en « manger son briquet » (mijn 'briquet' opeten). Het eerste refereert naar de school- of boekentas waarin de arbeider het nodige meenam voor de eetpauze : een metalen flacon met koffie (koud maar gemakkelijk op te warmen op de kachel of een vuurpot – de thermos kwam later) en de boterhammen verpakt in vetvrij papier (later aluminiumfolie). Deze boterhammen – opeengestapeld twee aan twee als bakstenen en soms zo gegeten – werden briquet genoemd.

Voor deze uitdrukkingen werd geen Nederlands (of Vlaams) equivalent gevonden. Heeft iemand een idee?

Maar we hebben nog enkele andere uitdrukkingen gevonden :

Gewonnen brood (pain perdu) : in het Nederlands "gewonnen", in het Frans "verloren"

Bokes smeren (tartiner) : uitdrukking van/voor kinderen

Zijn brood verdienen (gagner sa vie) : letterlijk « gagner son pain »

De ene zijn dood is de andere zijn brood (letterlijk : la mort de l'un est le pain d'un autre) – De dood/ongeluk van de ene is het geluk van een andere

Niet op een boterhammeke moeten kijken (vivre à l'aise) : letterlijk: ne pas devoir compter ses tartines

Iemand het brood uit de mond eten/nemen (retirer le pain de la bouche)

Het brood uit de mond sparen : spaarzaam leven

« Pain à la grecque »

Nu we toch tussen het brood en de boterhammen zitten keren we terug naar de Brusselse specialiteit waarover we het reeds hadden tijdens de ontdekkingswandeling « van bank tot beurs ».

In tegenstelling tot wat men op het eerste gezicht zou denken heeft dit koekje niets met *Grieks* te maken : het is iets typisch Brussels !

Dit rechthoekig plakje brood/gebak zou teruggaan tot de 16e eeuw. Indertijd - in de nabijheid van wat men toe reeds de “Wolvengracht” noemde - hadden de paters Augusteinen de gewoonte brood uit de delen aan de armen. Aangezien hun abdij omgeven was door grachten (grecht in het Brussels) kreeg het broodje de naam “pain à la grecque”: brood van de grecht/gracht (grachtenbroodkoekje). Een naamsverbastering gevolgd door een foute vertaling.

Ondanks de verkeerde benaming blijft “pain à la grecque” 100% Brussels en vooral smakelijk : een gesuikerd gebakje met lichte aroma’s van kaneel en bruine suiker, gewaardeerd door zowel de Brusselaars als de toeristen!

Bron : <http://www.vivreici.be/>

Foto : Maison Dandoy

Verantwoordelijke uitgever : Guy Stuckens, 12 Dokter Roux straat, 1070 Brussel.